

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ
СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ

ТЕЗИ ДОПОВІДЕЙ

**Всеукраїнська науково-практична конференція
«Сучасні тенденції та розвиток соціально-
економічних систем»**

*в межах реалізації проєкту Erasmus+ Jean Monnet Module
«Інституційні трансформації фінансової системи в епоху
цифрової економіки: досвід ЄС для України»
(Грантова Угода № 101127532).*

29 квітня 2026 р.
м. Харків

Матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції «Сучасні тенденції та розвиток соціально-економічних систем»: (в межах реалізації проєкту Erasmus+ Jean Monnet Module «Інституційні трансформації фінансової системи в епоху цифрової економіки: досвід ЄС для України» (Грантова Угода № 101127532): тези доповідей, 29 травня 2026 р. – Харків: Харківський національний економічний університет імені Семена Кузнеця, 2026.

Наведені тези пленарних та секційних доповідей за теоретичними та практичними результатами наукових досліджень і розробок. Представлені результати теоретичних і практичних досліджень у галузі економіки, управління, підприємництва, готельно-ресторанного та туристичного бізнесу, публічного управління, фінансової системи та облікових практик, а також правничих наук.

Відповідальний за випуск:

Власенко Т. А.

Роботи надруковані з авторських оригіналів, що надані оргкомітету, за авторської редакції.

Електронний варіант матеріалів конференції доступний на сайті конференції:

<http://www.kafepm.hneu.edu.ua/>

<i>Козін Даниїл Андрійович</i>	307
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ОБОРОТНИХ КОШТІВ В КОНТЕКСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ ПІДПРИЄМСТВА	
<i>Клименко Дар'я Олександрівна</i>	310
ІННОВАЦІЙНА ПОЛІТИКА ПІДПРИЄМСТВА ЯК ІНСТРУМЕНТ ВІДНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ В ПОВОЄННИЙ ПЕРІОД	
<i>Kondrat Iryna Yuriivna, Ozarkiv Ihor Stepanovych</i>	313
CASCADE FUNDING AS A “LAST MILE” MECHANISM IN THE IMPLEMENTATION OF NEW EUROPEAN BAUHAUS PROJECTS	
<i>Крат Анна Іванівна</i>	315
ПРОФЕСІЙНИЙ ТА ОСОБИСТІСНИЙ РОЗВИТОК ПЕРСОНАЛУ ОРГАНІЗАЦІЇ	
<i>Неізнана Олена Володимирівна, Волощук Дмитро Ігорович</i>	318
ТРАНСФОРМАЦІЯ ДЕПОЗИТНОЇ ПОВЕДІНКИ НАСЕЛЕННЯ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ РЕСУРСНОЇ БАЗИ БАНКІВ В УМОВАХ ЕКОНОМІЧНОЇ НЕСТАБІЛЬНОСТІ ТА ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ	
<i>Naumik-Gladka K.G.</i>	320
TRENDS IN SOCIO-ECONOMIC DEVELOPMENT AND INNOVATIVE EDUCATIONAL TOOLS: THE EXPERIENCE OF THE ACE-EX PROJECT	
<i>Ревенко Олена Вікторівна</i>	322
ІННОВАЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПЕВНОЇ СТРУКТУРНОЇ ЗРІЛОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ	
<i>Сотникова Анастасія Володимирівна</i>	325
СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ СМАРТ-ТЕХНОЛОГІЙ	
<i>Wei Ren, Iershova Natalia</i>	328
IDENTIFICATION OF PROBLEM AREAS, RISKS, AND MANAGEMENT RESPONSES IN THE COMPANY'S HUMAN RESOURCES MANAGEMENT SYSTEM IN A TURBULENT AND UNCERTAIN MODERN BUSINESS ENVIRONMENT	
<i>Чередник Анна Олегівна, Суббота Валерія Русланівна</i>	330
ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИКОРИСТАННЯ ВИРОБНИЧИХ ПОТУЖНОСТЕЙ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА ЯК ОСНОВА ЙОГО КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ	
<i>Чередник Анна Олегівна, Курилко Олена Романівна</i>	332
ПОТЕНЦІЙНІ НАПРЯМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ АГРАРНОГО ПІДПРИЄМСТВА	
<i>Яворовський Дмитро Андрійович, Тітов Родіон Юрійович, Константиновський Леонід Леонідович</i>	334
МЕНЕДЖМЕНТ ПОКОЛІННЯ Z	

ІННОВАЦІЙНО-ОРІЄНТОВАНИЙ РОЗВИТОК ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ПЕВНОЇ СТРУКТУРНОЇ ЗРІЛОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ

Ревенко Олена Вікторівна, доцент, к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства та організації бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця, olena.revenko@hneu.net

У нинішніх умовах сталий розвиток вітчизняних підприємств трансформується в парадигму інноваційно-спрямованого оновлення, де економічне зростання нерозривно пов'язане з активним впровадженням високих технологій та зростанням інтелектуальної складової доданої вартості. Рівень структурної зрілості економіки при цьому стає ключовим індикатором здатності бізнесу до технологічної модернізації та адаптації в умовах воєнних викликів. Для України критично важливим є перехід від сировинної моделі до інноваційної екосистеми, що дозволить вітчизняним підприємствам не лише відновити потенціал, а й інтегруватися у високотехнологічні ланки глобальних ланцюгів доданої вартості, забезпечуючи цифрову та екологічну стійкість.

Рівень структурної зрілості національної економіки сьогодні слід розглядати крізь призму технологізації та здатності до швидкої дифузії інновацій, що аналізуються з точки зору можливості формування стійких і динамічних конкурентних переваг суб'єктів господарювання. Замість експлуатації природних ресурсів, стратегічним орієнтиром має стати формування гнучких інституційних та галузевих структур, орієнтованих на Industry 4.0. Підвищення структурної зрілості також є фундаментом для подолання технологічного розриву, стимулювання «зелених» інвестицій та створення конкурентоспроможних продуктів із високим рівнем наукомісткості.

Практична реалізація принципів циркулярної економіки в Україні вимагає від підприємств відмовитися від фрагментарних рішень на користь інтегрованих моделей управління. Сьогодні наука фокусується на взаємозв'язку «технології – соціум – екологія», де цифровий розвиток є головним рушієм. Тож з'ясовано, що трансформація підходів відбувається у чотирьох вимірах:

- 1) Соціальна відповідальність стає не додатком, а бізнес-стратегією.
- 2) Цифровізація перетворюється на механізм ESG-моніторингу.
- 3) Циркулярні моделі виходять на рівень галузевих кластерів.
- 4) Створюються гібридні моделі стійкості, що поєднують soft- та hard-інновації, зокрема

з урахуванням галузевої специфіки.

Для України цифрова трансформація є каталізатором структурної зрілості, що дозволяє замінити екстенсивне споживання ресурсів інтенсивним інтелектуальним розвитком. Як показує практика, цифрові бізнес-моделі не лише оптимізують витрати, а й створюють фундамент для «зеленого» відновлення завдяки точному моніторингу екологічного сліду та автоматизації управління.

Аналіз наукових досліджень і практичного досвіду показує, що більшість сучасних моделей сталого розвитку підприємств зосереджена переважно або на технологічних інноваціях, або на екологічній складовій [1, 2, 3, 4]. У вітчизняній практиці, як правило, окремо застосовуються інструменти енергоефективності, екологічного менеджменту чи цифровізації виробництва, що не забезпечують цілісного підходу. Водночас сучасні виклики вимагають інтегрованої моделі, яка поєднує цифрові технології, інноваційні бізнес-підходи та міжсекторальну взаємодію задля формування довгострокових конкурентних переваг підприємств. У цьому контексті екологічні інновації розглядаються не лише як технологічний, а й як стратегічний інструмент забезпечення балансу між економічним розвитком, збереженням довкілля та підвищенням якості життя нинішніх і майбутніх поколінь, що актуалізує подальший розвиток ESG-підходів у бізнесі та інвестиційній діяльності. Крім того, зазначені підходи повинні узгоджуватися з розвитком людського капіталу та системами корпоративного навчання,

результатом чого має стати підвищення рівня цифрової зрілості підприємств і їх стійкості в умовах невизначеності.

Отримані результати доцільно розглядати з огляду на структурну зрілість економіки, яка визначає здатність бізнес-середовища забезпечувати узгоджений розвиток інноваційних, екологічних та управлінських компонентів. Переважання фрагментарних підходів до впровадження енергоефективності, екологічного менеджменту чи цифровізації свідчить про початкові або перехідні рівні структурної зрілості, за яких бізнес-середовище ще не сформувало цілісних механізмів інтеграції цих інструментів. Водночас перехід до інтегрованих моделей, що поєднують цифрові технології, інноваційні бізнес-моделі та міжсекторальне партнерство, є ознакою вищого рівня структурної зрілості, де бізнес-середовище функціонує як відкрита, адаптивна та взаємопов'язана система.

У цьому контексті екологічні інновації трансформуються у стратегічний фактор структурних змін, сприяючи переходу від ресурсно-орієнтованої до інноваційно-орієнтованої моделі економіки. Їхня інтеграція з ESG-підходами посилює інституційну спроможність бізнес-середовища, формує нові стандарти інвестування та підвищує якість економічних зв'язків між суб'єктами ринку. Водночас розвиток людського капіталу та корпоративного навчання є ключовою передумовою структурної зрілості, оскільки забезпечує накопичення цифрових компетенцій і управлінських практик, необхідних для ефективної адаптації до умов невизначеності.

Серед складових глобального індексу інновацій, який охоплює 133 країни у 2024 році та 139 країн у 2025 році, виокремлено ті, що є найбільш впливовими в контексті даного дослідження (узагальнено за [5]). Аналіз динаміки цих компонентів засвідчує неоднорідний характер інноваційного середовища в Україні, де одночасно формуються як нові можливості, так і вагомі обмеження для розвитку підприємств. Позитивною тенденцією є покращення позицій за показниками розвитку кластерів і якості регуляторного середовища, що створює підґрунтя для розширення кооперації, становлення інноваційних екосистем і поступового зменшення інституційних бар'єрів. Водночас відносна стабільність показників наукоємної зайнятості свідчить про збереження кадрового потенціалу, необхідного для інноваційної діяльності.

Разом із тим, негативна динаміка у сфері НДДКР, а особливо у площині взаємодії між університетами та бізнесом, вказує на недостатній рівень трансферу знань у практичну діяльність, що стримує процеси комерціалізації інновацій. А низькі темпи зростання продуктивності праці додатково підтверджують наявність структурних диспропорцій і неефективне використання інноваційного потенціалу.

Загалом це свідчить про те, що перспективи інноваційного розвитку підприємств в Україні значною мірою пов'язані з активізацією кластерних ініціатив, посиленням міжсекторальної взаємодії та впровадженням цифрових технологій. Водночас ключовими стримуючими чинниками залишаються слабка інтеграція науки і бізнесу, обмежене фінансування НДДКР та низький рівень продуктивності. Більшість із зазначених проблем суттєво загострилася внаслідок воєнних умов. У такій ситуації підприємствам доцільно орієнтуватися на моделі відкритих інновацій, розвиток партнерських взаємодій і поєднання технологічних, організаційних та соціальних інновацій як основу підвищення конкурентоспроможності в умовах повоєнного відновлення.

З огляду на виявлені тенденції та структурні обмеження інноваційного розвитку, доцільним є більш детальний розгляд складових глобального індексу інновацій. Такий підхід дозволяє конкретизувати чинники, що формують інноваційне середовище, а також ідентифікувати основні драйвери та бар'єри розвитку підприємств. Аналіз окремих компонентів індексу дає змогу оцінити рівень інституційної спроможності, інноваційного потенціалу та ефективності його використання в економіці. Крім того, це створює основу для обґрунтування пріоритетних напрямів трансформації бізнес-середовища та підвищення його структурної зрілості.

З урахуванням специфіки функціонування українських підприємств у сучасних умовах господарювання, що ускладнюються наслідками воєнних чинників, досліджено та узагальнено

взаємозв'язки механізмів забезпечення інноваційно-орієнтованого розвитку на основі синергетичного підходу, що відображено на рис. 1.

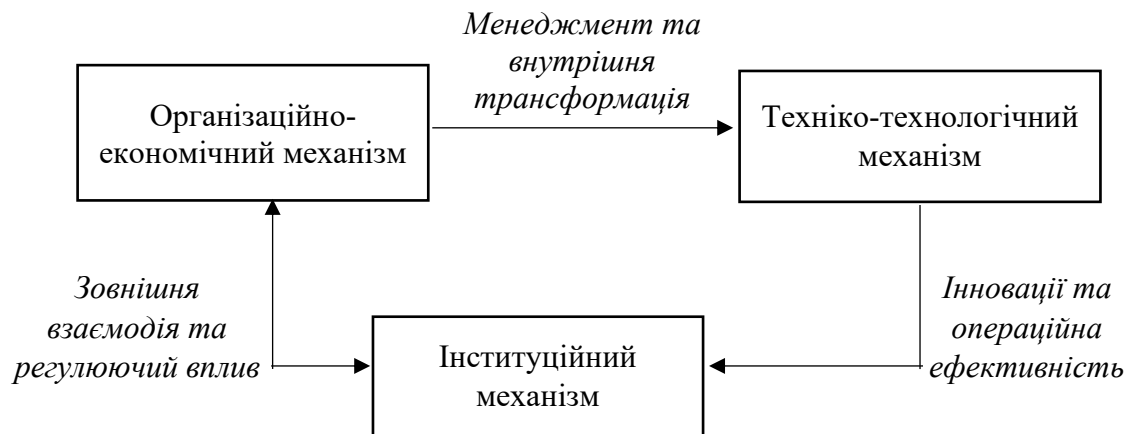

Рис. 1. Взаємозв'язки механізмів забезпечення інноваційно-орієнтованого розвитку підприємства з урахуванням структурної зрілості національної економіки

Таким чином, рівень структурної зрілості економіки безпосередньо відображається у якості бізнес-середовища: від розрізнених, слабо інтегрованих практик до системної, інноваційно спрямованої екосистеми, здатної генерувати довгострокову конкурентоспроможність і стійке економічне зростання. Узагальнення динаміки компонентів глобального індексу інновацій свідчить про неоднорідність інноваційного середовища в Україні та наявність як стимулів, так і обмежень для розвитку підприємств. Позитивні зрушення у розвитку кластерів і регуляторного середовища формують передумови для посилення кооперації та становлення інноваційних екосистем.

Водночас, збереження кадрового потенціалу поєднується зі слабкою інтеграцією науки і бізнесу та недостатнім рівнем фінансування НДДКР, що стримує комерціалізацію інновацій. Було обґрунтовано, що низька продуктивність праці додатково свідчить про наявність структурних дисбалансів і неефективне використання інноваційних ресурсів. У цих умовах ключовими напрямками розвитку є активізація кластерних підходів, міжсекторальної взаємодії та цифровізації. Орієнтація на відкриті інновації та партнерські моделі співпраці є важливою передумовою підвищення конкурентоспроможності підприємств у процесі повоєнного відновлення. Отже, слід зазначити, що ефективність післявоєнного відновлення України безпосередньо залежить від інноваційного вектору розвитку її підприємницького сектору.

Перелік використаних джерел:

1. Бокен, Н.М., Вайсброд, І. та Антікайнен, М.. Експериментування з бізнес-моделями для циркулярної економіки: визначення та підходи. *Circ. Econ. Sustain.* 2021. № 1. С. 49–81. DOI: <https://doi.org/10.1007/s43615-021-00026-z>
2. Ігнатенко М. М., Красножон А. О., Ткаченко Ю. О. Впровадження інновацій високих техніко-технологічних устроїв у діяльність малих аграрних підприємств та їх грантова підтримка. *Інвестиції: практика та досвід.* № 7. 2024. С. 99-104. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6814.2024.7.99>
3. Мельник В., Мартусенко І., Погріщук О. Зелене зростання у забезпеченні сталого розвитку економіки: євроінтеграційний вектор. *Вісник економіки.* 2023. Вип. 4. С. 82–93. DOI: <https://doi.org/10.35774/visnyk2023.04.082>
4. Сус Т., Судук Н., Ємець О., Мовчун С., Цюпа О. Інноваційний розвиток аграрного сектора: моделі фінансування та оцінка впливу фінансування на регіональному рівні. *Financial and credit activity: problems of theory and practice.* Vol. 2 (49), 2023. DOI: https://doi.org/10.55643/fcapter.2.49.2023.402_1

УДК 658.012.2:004.8

СТРАТЕГІЧНИЙ РОЗВИТОК АГРАРНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВПРОВАДЖЕННЯ СМАРТ-ТЕХНОЛОГІЙ

Сотникова Анастасія Володимирівна*, здобувачка 4 курсу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти, ОП «Економіка підприємства», ХНЕУ ім. Семена Кузнеця, anastasiia.sotnykova@hneu.net

Міжнародний досвід свідчить, що цифровізація є ключовим драйвером трансформації аграрного сектору. У високорозвинених країнах, зокрема в Німеччині, понад 82% сільськогосподарських підприємств уже впровадили елементи Індустрії 4.0 у свою діяльність. При цьому близько 45% фермерських господарств використовують GPS-навігаційні системи, а 32% застосовують спеціалізовані ІТ-рішення для точного дозування добрив і засобів захисту рослин. Для України, яка володіє значним аграрним потенціалом і де понад 65% території припадає на родючі чорноземи, перехід від традиційних методів господарювання до data-driven управління є критично важливим для підтримання та посилення конкурентних позицій на світовому ринку.

Як показали дослідження робіт [1, 2, 4, 5], проблема полягає в тому, що через суттєві відмінності у ресурсах підприємств універсальні стратегії розвитку часто не дають очікуваного результату. Складність сучасних економічних умов і потреба в посиленні технологічної самостійності змушують керівництво відмовлятися від традиційних підходів і переходити до управління на основі даних. Успіх аграрного бізнесу сьогодні залежить від здатності впроваджувати інновації у внутрішні процеси, що дозволяє підвищити прибутковість на 15–25% завдяки точнішому управлінню.

Ефективним інструментом стратегічного управління є поєднання збалансованої системи показників (BSC) із сучасними цифровими технологіями. Такий підхід дає змогу комплексно охопити основні напрями діяльності підприємства: фінанси, роботу з клієнтами, внутрішні процеси та розвиток персоналу.

Систематизація впливу смарт-технологій на зазначені напрями та очікуваний економічний ефект наведені в табл. 1 (сформовано за [3, 6, 7, 8, 9]).

Таблиця 1

Напрямок діяльності (BSC)	Вплив смарт-технологій та очікуваний результат
Фінанси	Підвищення прибутковості на 15–25%; зниження операційних витрат і точне прогнозування фінансових показників.
Клієнти та маркетинг	Перехід від масового збуту до точного позиціонування; адаптація пропозицій до запитів споживачів на основі аналізу їхньої поведінки.
Внутрішні процеси	Оптимізація виробничих циклів (зрошення, внесення добрив); моніторинг ресурсів у реальному часі за допомогою IoT.
Розвиток персоналу	Трансформація ролі персоналу у фахівців-аналітиків; впровадження стратегії безперервного навчання.

Інтеграція таких технологічних рішень, як Інтернет речей (IoT), системи точного землеробства, ERP-платформи, аналітика великих даних і хмарні обчислення, забезпечує створення єдиного інформаційного простору підприємства та підвищує координацію бізнес-процесів.

**Науковий керівник* – Ревенко О. В., к.е.н., доцент кафедри економіки підприємства та організації бізнесу, ХНЕУ ім. С. Кузнеця